

МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

СУЧАСНІ ЕКОНОМІЧНІ,

СОЦІАЛЬНІ ТА ЕКОЛОГІЧНІ

ДЕТЕРМІНАНТИ АКТИВІЗАЦІЇ

РОЗВИТКУ КРАЇНИ ТА ЇЇ РЕГІОНІВ

Частина 2

28-29 квітня 2017 р.

Міністерство освіти і науки України
Ужгородський торговельно-економічний інститут
Київського національного торговельно-економічного університету
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки» НААН України
Державна установа «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку
НАН України»
Національний університет біоресурсів і природокористування України
Карпатський університет ім. Августина Волошина
Державна установа «Інститут регіональних досліджень ім. М.І.Долішнього НАН України»
Пряшівський університет (Словаччина)
Вища школа м. Ниредьгаза (Угорщина)
Технічний університет м. Габрово (Болгарія)
Політехніка Свентокшиська (Польща)
Західний університет ім. Васіле Голдіша
(м. Арад, Румунія)

**СУЧАСНІ ЕКОНОМІЧНІ,
СОЦІАЛЬНІ ТА ЕКОЛОГІЧНІ ДЕТЕРМІНАНТИ
АКТИВІЗАЦІЇ РОЗВИТКУ КРАЇНИ
ТА ЇЇ РЕГІОНІВ**

**МАТЕРІАЛИ
МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

Частина 2

Ужгород,
28-29 квітня 2017 р.

Сучасні економічні, соціальні та екологічні детермінанти активізації розвитку країни та її регіонів: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м.Ужгород, 28-29 квітня 2017 р. У двох частинах. Ч.2. / Ред. кол.: Лендел М.А. (гол. ред.) та ін. – Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», 2017. – 148 с. ISBN 978-617-7333-33-2

У збірнику представлено тези доповідей учасників міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні економічні, соціальні та екологічні детермінанти активізації розвитку країни та її регіонів». Розглядаються питання економіки та трансформації управління національним і регіональним господарством. Обґрунтовуються соціально-економічні, екологічні, демографічні проблеми територіальних економічних систем, формування інноваційно-інвестиційної стратегії їх розвитку, напрями економіки природокористування і охорони навколишнього природного середовища. Значну увагу приділено пріоритетам транскордонного співробітництва, зовнішньоекономічній діяльності, розвитку рекреаційно-туристичного комплексу, сфери підприємництва та фінансово-облікового забезпечення зростання економіки.

Видання розраховане на науковців, спеціалістів, викладачів, аспірантів та студентів, які займаються проблемами розвитку економіки.

Редакційна колегія:

Лендел М.А. – член-кореспондент НААН України, д.е.н., професор;
Гаврилко П.П. – к.е.н., професор;
Брігченко І.Г. – д.е.н., професор;
Газуда М.В. – д.е.н., професор;
Черленяк І.І. – д.н.держ.упр., професор;
Химинець В.В. – д.е.н., професор;
Кляп М.П. – к.ф.-м.-н., доцент;
Домище-Медяник А.М. – к.е.н., доцент;
Волошенко С.С. – викладач.

Рекомендовано до друку
вченою радою економічного факультету ДВНЗ «УжНУ»
(протокол №7 від 22 березня 2017 р.)

ISBN 978-617-7333-33-2

© Ужгородський торговельно-економічний інститут КНТЕУ, 2017
© ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2017
© Карпатський університет ім. Августина Волошина, 2017

РОЗДІЛ 5. ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНІ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ СИСТЕМ

Варварук Ю.Ю. Чинники розвитку аграрних кластерів як інноваційних механізмів аграрного сектора	5
Гунда Б.М., Гунда Т.В. Гештальт-підхід до управління організаційними змінами	8
Гуштан Т.В. Пріоритетні напрями регіональної промислово-інноваційної політики України	12
Кічук Н.В. Інноваційно-інвестиційний розвиток економіки України	15
Ковач М.Й. Особливості синергетичного ефекту в інноваційному розвитку економіки	18
Кучер А.В., Кучер Л.Ю. Інвестиційна привабливість землекористування регіонів	22
Левковська Л.В., Рижова К.І. Інвестиційне забезпечення відновлення водогосподарсько-меліоративного комплексу України	26
Лукша О.В., Рябокоп'як П.А. Інноваційні підходи у розробці стратегій розвитку об'єднаних територіальних громад, що поєднують міські й сільські території	29
Павліха Н.В., Лугова М.С. Інвестиційне співробітництво як економічний детермінант активізації сталого просторового розвитку регіону	32
Стадницький Ю.І. Конкуренція технологій у просторовому вимірі	35
Ткач О.В., Максимюк М.М., Балажук С.І. Персонал як основний внутрішній фактор економічної безпеки сільськогосподарських підприємств	38
Химинець В.В. Освітня реформа і розвиток економіки Закарпаття у контексті євроінтеграційної політики України	41
Черленяк І.І., Федурця В.П. Менеджмент фірми та комплексна операційна матриця організаційних процесів	45

РОЗДІЛ 6. ЕКОНОМІКА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ ТА СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Гладкий О.В., Мірзоєва Т.В. Раціональне природокористування і комплексна переробка сировини як основна детермінанта регіонального розвитку країни	49
Селіверстова Л.С., Дерій О.Ю. Управління та поведження з відходами: світові практики та українські реалії	52
Цимбалюк І.О. Податкові важелі еколого-збалансованого природокористування	55

РОЗДІЛ 7. ТРАНСКОРДОННЕ СПІВРОБІТНИЦТВО І ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ

Ерфан Є.А. Оцінка напрямів співпраці України з країнами ЄС в умовах прикордонного співробітництва	59
Сілічєва Н.Є. Роль транскордонного співробітництва у регіональному розвитку та інтеграційних процесах	62
Черленяк І.І., Сямочко М.І. Адаптація промислової політики до викликів повторної індустріалізації України	66

**РОЗДІЛ 8. РЕКРЕАЦІЙНО-ТУРИСТИЧНИЙ КОМПЛЕКС
У СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ**

Босовська М.В., Ведмідь Н.І. HORECA: тренди інтеграційного розвитку	70
Васильха Н.В., Ілтус К.П., Готько Н.М. Державна маркетингово-інформаційна підтримка розвитку ринку туристичних послуг	73
Галаченко О.О. Розвиток сфери санаторно-курортних послуг регіонів: проблеми та шляхи вирішення	76
Джаман М.О. Образ регіону як фактор його конкурентоспроможності	79
Кляп М.П., Черноков Н.Л. Рекреаційно-туристичний потенціал Карпатських полонин	81
Левдел М.А. Основні складові системи функціонування і розвитку туристично-рекреаційного комплексу регіону	82
Maries G. Management of tourism and visual culture in Maramures County, Romania	85
Сагалакова Н.О., Роскладка А.А. Моделювання системи обліку витрат на туристичний продукт	87
Шелемон Л.М., Симочко М.І. Формування собівартості туристичного продукту	90
Щеглюк С.Д. Сучасні форми просторової організації туризму в регіоні	95

**РОЗДІЛ 9. ФІНАНСОВО-ОБЛІКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ**

Балажук І. Ф., Копчак Ю. С., Литвинська К. Р. Особливості обліку нарахування та утримання із заробітної плати	97
Бачо Р.Й. Оцінка меж стійкого розвитку ринків небанківських кредитних послуг України	100
Бігдан І.А. Діагностування в системі антикризового фінансового управління підприємствами	102
Блакита Г.В., Карпенко І.В. Формування системи обліку трансфертного ціноутворення на підприємстві	106
Брігченко І.Г., Стойка В.С. Доцільність створення кооперативних банків в Україні	109
Варцаба В.І., Огородник В.О. Український ринок державних цінних паперів	113
Волошук Н.Ю. Підходи до оцінювання фінансового стану та діагностики діяльності підприємства	117
Гончаренко І.Г. Державний фінансовий контроль в контексті соціально-економічної стабільності країни	119
Ігнатшин М.В. Платіжний календар як інструмент оперативного управління грошовими потоками на підприємстві	121
Клевянник В.Ю. Проблеми та перспективи розвитку консалтингового бізнесу	124
Крутова А.С., Нестеренко О.О. Класифікація чинників впливу на інтегровану облікову політику	127
Нагорна І.В. Інфляційні коригування фінансової звітності підприємств: методичні аспекти застосування	131
Підлипна Р.П., Кім Е.П. Єдиний соціальний внесок у контексті нарахувань і утримань із заробітної плати	133
Підлипна Р.П., Рябкова Л.П. Управлінський облік як основа для створення ефективної системи управління підприємством	136
Цімболівська Г.І. Механізми стимулювання ефективного використання трансфертів трудових мігрантів	140
Чубарь О.Г. Особливості функціонування біржового та позабіржового сегментів фондового ринку в Україні	143

**РОЗДІЛ 5. ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНІ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ
ЕКОНОМІКИ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ СИСТЕМ**

УДК 334.784

Варварук Ю.Ю.,
аспірант Східноєвропейського
національного університету ім.Л. Українки

**ЧИННИКИ РОЗВИТКУ АГРАРНИХ КЛАСТЕРІВ
ЯК ІННОВАЦІЙНИХ МЕХАНІЗМІВ АГРАРНОГО СЕКТОРА**

Аграрний сектор у сучасних реаліях є чи не єдиним, що демонструє позитивні результати експорту. Його стратегічне значення для економіки України підтверджується зростаючою часткою у ВВП країни з 9,7% у 2015 р. до 11,63% у 2016 р. В умовах зростаючого значення сільського господарства для економіки України усе більш актуальним стає його інноваційний розвиток, що дозволить у повній мірі скористатися вітчизняним сільгоспвиробникам перевагами торговельної лібералізації в рамках дії зони вільної торгівлі з ЄС.

Під інноваційним кластером розуміють упорядковану, добровільно об'єднану сукупність економічних суб'єктів, розміщених переважно в географічній близькості, що здатні проєктувати та виготовляти спеціалізовану конкурентоспроможну на світовому ринку продукцію. У складі кластерного об'єднання вони отримують додаткові переваги завдяки виникненню ефекту синергії від спільного співробітництва, використання науково-дослідних і науково-конструкторських розробок, що сприяють забезпеченню конкурентоспроможності підприємств кластера та інноваційному розвитку регіональної і національної економіки [1].

Процес створення аграрних кластерів в Україні розпочався у 2007 р. із створення у Полтавській області кластеру виробників екологічної продукції. Це утворення спеціалізується на виробництві екологічно чистого дитячого харчування та об'єднує 30 великих сільськогосподарських компаній, найбільшими з яких є ПП «Агроекологія» та агрофірма «Маяк». При створенні кластеру було задекларовано, що його учасники, які впроваджуватимуть екологічні технології у виробництво, зможуть отримати сертифікат Центру екологічної безпеки споживачів за умови проходження відповідної інспекції господарства. Завданням інспекції є контроль за використанням заборонених хімічних препаратів, генно-модифікованого насінневого матеріалу, стимуляторів росту та ін. Сертифікованим підприємствам надається допомога в реалізації продукції за цінами, вищими за ринкові [2].

У 2009 р. був запущений наступний кластерний проєкт в аграрному секторі – українсько-румунський «Перший аграрний кластер», що діє у Чернівецькій області у формі регіональної громадської організації. Він спеціалізується на вирощуванні плодово-ягідної продукції та розвитку садівництва. Окрім задекларованих завдань з покращення взаємодії

Перелік використаних джерел

1. Ластовецький В.О. Виробничо-комерційний облік і внутрішньогосподарська (управлінська) звітність за центрами витрат і відповідальності: наук.-практ. посіб. / В.О. Ластовецький. – Ч.: Місто, 2003. – 156 с.
2. Бородкін О.С. Внутрішньогосподарський (управлінський) облік: концепція і організація / О.С. Бородкін // Бухгалтерський облік і аудит. – 2001. – № 2. – С. 45–53.
3. Валуев Б.И. Проблемы управленческой ориентации бухгалтерского учета / Б.И. Валуев // *Світ бухгалтерського обліку*. – 1998. – №1(7). – С. 2–10.
4. Алборов Р.А. Развитие учета и контроля в системе управления сельскохозяйственным производством: дис. ... докт. экон. наук: 08.00.12 / Р.А. Алборов – Иркутск, 2004. – 477 с.
5. Ивашкевич В.Б. Бухгалтерский управленческий учет: учебник / В.Б. Ивашкевич. – М.: Юристъ, 2003. – 618 с.
6. Рекомендації, схвалені на заключному пленарному засіданні МНПК «Удосконалення обліку, аналізу, аудиту і звітності в сучасних умовах глобалізаційних процесів у світовій економіці» // *Бухгалтерський облік і аудит*. – 2010. – № 9. – С. 47–52.

УДК 3.33.338.2

Цімболинець Г.І.,
аспірант

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

**МЕХАНІЗМИ СТИМУЛОВАННЯ ЕФЕКТИВНОГО ВИКОРИСТАННЯ
ТРАНСФЕРТІВ ТРУДОВИХ МІГРАНТІВ**

Для сучасного глобалізованого світу зростання міграційної економіки — це стала тенденція, явище, завдяки якому слабо розвинені країни отримують значні фінансові ресурси. Суми грошових трансфертів трудових мігрантів світу залишаються на стабільно високому рівні, за даними Світового банку за 2016 р. мігранти переказали в країни походження близько 441 млрд доларів США, а для деяких слаборозвинених країн такі надходження становили 25% від ВВП.

Трудові мігранти генерують численні переваги для економік країн походження, серед яких можна виділити переваги, які мають прямий та опосередкований вплив на економіку. Зокрема, до переваг прямого впливу можна віднести: насичення економіки додатковими коштами, підтримка споживчого попиту на товари та послуги, зменшення соціального напруження, що може виникнути через брак коштів, сприяння розвитку людського капіталу (освіта, здоров'я, підвищення кваліфікації), активізація заощаджень, інвестиційна діяльність, а також передача знань, умінь та досвіду. Переваги непрямого впливу, по-перше, знижують інвестиційні ризики домогосподарств; по-друге, вивільнюють кошти, отримані з інших джерел для інвестицій; по-третє, зменшуючи ризики нестабільності вітчизняної економіки, поліпшують інвестиційний клімат країни; по-четверте, заощадження, зосереджені у

фінансових установах, можуть сприяти здешевленню кредитів, які, у свою чергу, можуть бути використані для інвестиційних цілей [1].

Інтенсивність та великі обсяги коштів спонукають уряди країн-реципієнтів проводити певну державну політику стосовно даних переказів, а також трансформувати вже існуючу відповідно до нових тенденцій та особливостей їх здійснення.

Більшість країн світу намагається максимізувати вигоди від грошових переказів, реформуючи законодавчо-нормативну базу та банківську систему, деякі, навпаки, вводять податки на перекази, стимулюючи тим самим зростання нелегальних каналів переказу коштів.

Вперше увагу міжнародної спільноти на цю проблему було звернено у 2004 р. на 30-му саміті Великої вісімки в Сі-Айленді (США). Після серії перемовин під час 35-го саміту, що відбувався в 2009 р. в Л'Акваїлі (Італія), країни Великої вісімки зобов'язались протягом п'яти років знизити середню вартість переказу коштів з 10% до 5%. Цей план отримав назву «Мета 5×5». Світовий банк підрахував, що з моменту масштабного зацікавлення проблемою грошових переказів у 2006 р. обсяги коштів, які вдалось заощадити завдяки глобальним ініціативам, становили близько 48 млрд. дол. США.

Загалом державну політику у цій сфері можна поділити на 3 напрями:

- політика стимулювання збільшення обсягів трансфертів трудових мігрантів через офіційні канали;
- політика заохочення інвестицій;
- політика сприяння колективних грошових переказів.

Щодо першого напрямку, то він стосується саме здешевлення тарифів на переказ коштів у країну походження. Послуги комерційних банків є найдорожчим способом передачі коштів, далі йдуть послуги міжнародних платіжних систем і найдешевшим способом є неформальні перекази (через перевізників або знайомих). Політика в цьому напрямі націлена на зменшення використання неформальних каналів, що принесе вигоду як державі, так і мігрантам. До того ж низка країн, в тому числі й Україна, застосовують податки на грошові перекази мігрантів, що також сприяє тінізації коштів і їх переливання неформальними каналами. Як показує досвід багатьох країн світу, скасування таких податків тільки підвищують інтереси мігрантів до транснаціональних банківських операцій.

Наступними заходами в цьому напрямі можуть виступити дозволи на відкриття рахунків в іноземній валюті, створення спеціальних рахунків для мігрантів з преміальним процентом. Зокрема у низці країн застосовують такі форми заохочення: спеціальні банківські депозити з підвищеними відсотковими ставками по депозитах, відсотки, отримані на депозити мігрантів, звільняються від оподаткування, механізми накопичувальних рахунків під певні програми [2].

Ефективним механізмом оперативного залучення коштів на бюджетні потреби може бути випуск спеціальних державних облігацій та їх поширення серед мігрантів і діаспори. Цим механізмом скористались уряди більш як 20 країн світу на суму понад 50 млрд дол. США (Ізраїль, Індія, Бангладеш, Китай,

Ефіопія, Еритрея, Ліван, Пакистан, Непал, Марокко, Ямайка, Зімбабве, Кенія тощо). Найбільшого досвіду набули Ізраїль та Індія, які за 60 років залучили майже 40 млрд дол. [3].

Другий напрям політики стимулювання міграційної економіки включає в себе численні заходи, зокрема це, перш за все, надання пільгових кредитів для мігрантів для відкриття власної справи чи вирішення житлового питання, при яких, наприклад, історія переказів може слугувати як доказ існування джерела доходу за кордоном і як підстава для отримання зниженої ставки відсотку за кредитом.

Ефективним напрямом сприяння інвестиційної активності є також зменшення або скасування мита на ввезення мігрантами інструментів чи устаткування, необхідного для функціонування власного підприємства [4].

До інших заходів цього напрямку можна віднести: підтримку через створення місцевих центрів обслуговування мігрантів, надання їм інформації, схеми підтримки малого бізнесу (фінансової, інфраструктурної чи інноваційної) та навчальні програми.

Важливими чинниками успішного підприємництва є наявність актуальної інформації та відповідного рівня фінансової грамотності, адже у більшості випадків саме брак знань та підприємницьких здібностей перешкоджають ефективній капіталізації отриманих із-за кордону коштів. У цьому аспекті вагомим повинні відігравати органи місцевого самоврядування, які б могли забезпечити ефективний діалог між трудовими мігрантами та фінансовими установами стосовно їх взаємних потреб. Це повинно їх спонукати до проведення масштабних досліджень, тренінгів та навчань представниками фінансових установ, які зможуть надати всю необхідну інформацію для мігрантів стосовно фінансових інструментів та можливостей започаткування власної справи.

Третій напрям політики включає в себе підтримку ініціатив громадських об'єднань мігрантів за кордоном щодо спрямування колективних переказів для вирішення важливих проблем, наприклад, будівництва доріг, лікарень чи шкіл. До подібних заходів можна віднести також спільне з державою фінансування проєктів, створення підприємств у спільній державно-приватній власності та пропозицію привабливих цін при виконанні соціальних проєктів. Щоб реалізувати ці заходи, влада готує та пропонує мігрантам для фінансування значущі для суспільства проєкти [5].

Досвід багатьох країн світу – експортерів трудового капіталу показав, що численні механізми стимулювання збільшення обсягів грошових трансфертів та їх ефективного використання в країнах-реципієнтах вже довели свою економічну доцільність. Велику роль тут відіграють державні органи та органи місцевого самоврядування, які повинні проводити сприятливу соціально-економічну політику щодо трудових мігрантів та вибрати саме такий комплекс заходів, який би найповніше відповідав сучасним потребам та тенденціям економічного розвитку окремої країни.

Перелік використаних джерел

1. Migration remittances and factbook 2016 [Електронний ресурс] // WORLD BANK GROUP. – 2016. – Режим доступу: <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/23743/9781464803192.pdf>.
2. "Перекази мігрантів з-за кордону та можливі заходи щодо їх заохочення та ефективного використання". Аналітична записка. Читаги більше - <http://www.niss.gov.ua/articles/1276/> Національний інститут стратегічних досліджень [Електронний ресурс] // Національний інститут стратегічних досліджень – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/1276/>.
3. Дем'янчук Ю. І. Засоби заохочення інвестиційного впливу приватних трансфертів [Електронний ресурс] / Ю. І. Дем'янчук // Національний лісотехнічний університет України. – 2012. – Режим доступу: http://nltu.edu.ua/nv/Archive/2012/22_12/232_Dem.pdf.
4. Балусєва О. В. Перекази мігрантів: соціально-економічний аспект [Електронний ресурс] / О. В. Балусєва, О. О. Чуприна // ВІСНИК Донбаської державної машинобудівної академії. – 2015. – Режим доступу: [http://www.dgma.donetsk.ua/science_public/ddma/Herald_2\(35\)_2015/article/3.pdf](http://www.dgma.donetsk.ua/science_public/ddma/Herald_2(35)_2015/article/3.pdf).
5. Ткачук І. Г. Залучення міграційного капіталу в інвестиційну діяльність в Україні [Електронний ресурс] / І. Г. Ткачук, М. П. Вусятицька // Економіка та управління національним господарством. – 2013. – Режим доступу: http://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2013-3_0-pages-34_40.pdf.

УДК 336.764

Чубарь О.Г.,

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів і банківської справи
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ БІРЖОВОГО ТА ПОЗАБІРЖОВОГО СЕГМЕНТІВ ФОНДОВОГО РИНКУ В УКРАЇНІ

Традиційна структура фондового ринку всіх країн світу включає біржовий та позабіржовий сегменти, співвідношення між якими може бути різним і відображає певні характеристики цього ринку. Здебільшого домінування біржового сегменту свідчить про прозорість та зрозумілість ринку, відсутність на ньому низькоякісних фінансових інструментів, їх ліквідність і привабливість для масового інвестора. Організований (біржовий) сегмент фондового ринку України був представлений на початок 2016 р. 9-ма фондовими біржами – організаторами торгівлі, яким видано ліцензію на здійснення діяльності з організації торгівлі на ринку цінних паперів: Київська міжнародна фондова біржа, Придніпровська фондова біржа, Східно-Європейська фондова біржа, Українська біржа, Українська міжбанківська валютна біржа, Українська фондова біржа, Фондова біржа «ІННЕКС», Фондова біржа «Перспектива», Фондова біржа «ПФТС» [1, с. 15].